

ПІДПІЛЬНА ПОШТА УКРАЇНИ

ОБІЖНИК ЗВ'ЯЗКУ ЗБИРАЧІВ,
ЗАЦІКАВЛЕНИХ У ЇЇ ВИДАННЯХ

Ч. 3 (ЛИСТОПАД 2007)

Калгарі (Calgary), Альберта, Канада

ПІДПІЛЬНА ПОШТА УКРАЇНИ

ОБІЖНИК ЗВ'ЯЗКУ ЗБИРАЧІВ,
ЗАЦІКАВЛЕНИХ У ЇЇ ВИДАННЯХ

Ч. 3 (ЛИСТОПАД 2007)

Калгарі (Calgary), Альберта, Канада

ПІДПІЛЬНА ПОШТА УКРАЇНИ

ОБІЖНИК ЗВ'ЯЗКУ ЗБИРАЧІВ, ЗАЦІКАВЛЕНИХ
У ЇЇ ВИДАННЯХ

Ч. 3 (ЛИСТОПАД 2007)

Калгарі (Calgary), Альберта, Канада

Зміст 3-го випуску
(листопад 2007)

	Стор.
“Скільки нас тепер, колекціонерів видань Підпільної Пошти України?”	2
Малицький, Олександр. “Поземі обернені пари марок, тобто тет-беші, трьох видань Підпільної Пошти України з 1959-го року для відмічення 300-річчя перемоги Гетьмана Івана Виговського над російською армією під Конотопом” . .	3-12
Малицький, Олександр. “Здогадні тиражі марок передрукового видання Підпільної Пошти України з 1959-го року до 100-річ- чя Міжнародного Червоного Хеста” . . .	13-18
“Вистава марок Підпільної Пошти України в Едмонтоні в 1996-му році	18
Малицький, Олександр. “Огляд видань марок і пропам'ятних бльоків Закордонного Від- ділу Підпільної Пошти України”	19-25

СКІЛЬКИ НАС ТЕПЕР, КОЛЕКЦІОНЕРІВ ВИДАНЬ ПІДПІЛЬНОЇ ПОШТИ УКРАЇНИ?

На це запитання навіть приблизної відповіді, покищо, дати не можна, бо про це немає ніде даних. Покищо, отже, можна тільки сказати, що зацікавлення у колекціонуванні й досліджах над виданнями Підпільної Пошти України виявили, ще в квітні 2000-го року (в випуску ч. 2 нашого журналу) 11 нижчеподаних збирачів, з яких на сьогодні, на превеликий жаль, вже трьох немає між живими. Це панове Стефан Голяш, Юрій Дяченко й Іриней Ратич; земля їм пером!

1) Андрій Аврамено (Andrew Avramenko, 227 Lynnvew Cres. S.E., Calgary, AB, T2C 1T8, Canada);

2) проф. Гурій Бухало (вул. Івана Огієнка, № 18, 33024 м. Рівне-24, Україна);

3) Павло Гижка (Paul Hyzka, 415 Annette St., Toronto, ON, M6P 1R7, Canada);

4) †інж. Стефан Голяш (Stefan Golash, 219 N. Clark Dr., Palatine, IL 60067-5525, U.S.A.);

5) Іван Дитюк (John Dytiuk, 51 Westwood Dr., Wethersfield, CT 06109, U.S.A.);

6) †Юрій Дяченко (George Diachenko, 1426 Burning Bush Lane, Mount Prospect, IL 60056-1764, U.S.A.);

7) Іван Максимчук (John Maksymczuk, 150 S. Forest Ave., Palatine, IL 60067, U.S.A.);

8) д-р Олександр Малицький (Dr. Alexander Malucky, 2509 - 21 St. SW, Calgary, AB, T2T 5A9, Canada; телефон: (403) 245-9199, електронна адреса: <malyc1@shaw.ca>;

9) †Іриней Ратич (Irynej Ratycz, 740 - 13 E Avenue, Lachine, PQ, H8S 3K5, Canada);

10) Юрій Федик (George Fedyk, P. O. Box 466, Woodville, S.A., 5011, Australia);

11) д-р Іван-Павло Химка (Dr. John-Paul Himka, P. O. Box 4054, Edmonton, AB, T6E 4S8, Canada).

Тим часом зацікавлення у колекціонуванні й досліджах над виданнями Підпільної Пошти України виявили ще й такі збирачі:

9) Сергій Гніп (Садовий проїзд 16/34, 61100 м. Харків 100, Україна);

10) Олександр Жарівський (Абон. скринька 140, 79000 м. Львів, Україна);

11) Богдан Паўк (Bohdan Pauk, 2329 W. Thomas St., Chicago, IL 60622-3544, U. S. A.);

12) д-р Петро Потічний (Dr. Peter Potichnyj, 238 Appleby Road, Ancaster, ON, L9G 2V7, Canada).

Електронні адреси цих збирачів додаватимемо в майбутньому за їхньою згодою.

ПОЗЕМІ ОБЕРНЕНІ ПАРИ МАРОК, ТОБТО ТЕТ-БЕШІ, ТРЬОХ
ВИДАНЬ ПІДПІЛЬНОЇ ПОШТИ УКРАЇНИ З 1959-ГО РОКУ ДЛЯ
ВІДМІЧЕННЯ 300-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ ГЕТЬМАНА ІВАНА
ВИГОВСЬКОГО НАД РОСІЙСЬКОЮ АРМІЄЮ ПІД КОНОТОПОМ

Подав
Олександр Малицький

Аркуші, як зубкованих, так і незубкованих видання марок Підпільної Пошти України можуть бути, або однорідні з маркою одного номіналу по всьому аркуші, або з оберненою долішньою, чи правою половиною аркуша; або вони можуть бути різнорідні, коли марки одного номіналу на його спідній, чи лівій половині мають марки іншого номіналу на його спідній, чи правій половині.

Як і однорідні марки аркуша з оберненою правою стороною, так і дві різнорідні половини аркуша з оберненою правою стороною, зумовлюють існування поземих обернених пар марок, тобто тет-бешів. Такими є й три видання марок Підпільної Пошти України з 1959-го року для відмічення 300-річчя перемоги гетьмана Івана Виговського над російською армією під Конотопом.

Ці видання реєструються (й цитуються тут з уваги на подані в ньому дані про висоту накладів марок і їхніх поземих обернених пар) бл. п. Юліяном Максимчуком у його каталозі ДОПОВНЕННЯ Ч. 3 1964 (Шикаго), на стор. 24 і 26, чч. 459-462 (перша пропам'ятна серія марок), 535-538 (друга пропам'ятна серія марок) і 539-540 (ці марки, вжиті частинно на наліпкових пропам'ятних бльоках).

Перша пропам'ятна серія марок (чч. 459-462)
(перший напис під візерунком марок - дугою)

Вищенаведений каталог подає, що ця серія має чотири марки з номіналами 10, 20, 30 і 40 шаг[ів], що їхній наклад є 3600 зубкованих марок (А) та 360 серій незубкованих (Б) і що тет-бешів є порівному: 300 зубкованих і 30 незубкованих для однорідних, і стільки ж для різнорідних. Одначе, ні скількисть аркушів у цьому виданні, ні скількисть марок в поодиноких аркушах цих марок, ні різниці між аркушами цих марок з тотожними, чи з ріжними номіналами, в цьому

каталозі не подаються. Але скількість аркушів цих марок можна усталити на підставі наявних у каталозі даних про висоту накладів цих марок і укладу їхніх аркушів, доступних для наочної перевірки (кількадесят зубкованих і кільканадцять незубкованих; між ними заступлені всі типи аркушів, крім 30+30 незубкованого [обернені марки подаються курсивом], який, напевно, своїм укладом від такого ж зубкованого не відрізняється). На цій підставі можна припустити, що всі аркуші цього видання мають по дев'ять тотожних марок у трьох горизонтальних тримаркових рядках лівої половини аркуша й, або дев'ять так же розміщених, обернених таких же марок на правій половині аркуша, або дев'ять так же розміщених, але обернених марок іншого номіналу, ніж марки лівої половини, разом 18 марок на аркуші. Таким чином на стику лівої й правої половин аркуша є на кожному аркуші по три горизонтальні тет-беші, або однорідні, або різнорідні.

Скільки ж аркушів видано в цьому виданні? Щоб це усталити, треба поділити 3600 (висоту накладу зубкованих серій) на 18 (скількість марок в поодинокому аркуші) = 200 аркушів, а тому, що скількість тет-бешів є для однорідних така ж, як для різнорідних, то видання має 100 аркушів зубкованих однорідних марок і 100 аркушів зубкованих різнорідних; і, далі, 360 (висоту накладу незубкованих серій) поділити на 18 (скількість марок в поодинокому аркуші) = 20 аркушів, а тому, що, знову ж, скількість тет-бешів є для однорідних така ж, як для різнорідних, то видання має 10 аркушів незубкованих однорідних марок і 10 незубкованих різнорідних, а що в кожному аркуші є по три тет-беші, то ж, як і подано в вищенаведеному каталозі, видання має по 300 зубкованих тет-бешів (300 однорідних і 300 різнорідних) і по 30 незубкованих тет-бешів (30 однорідних і 30 різнорідних).

Дані про число однорідних зубкованих і незубкованих тет-бешів не викликають неясностей: їх є 300 зубкованих і 30 незубкованих для кожного з чотирьох номіналів (10, 20 [зелена/чорна/червона], 30 і 40 [охра/брунато-фіолетна/червона] [шагів]) цієї серії. Але для різнорідних тет-бешів вищенаведений каталог не подає, що їхні аркуші мають шість різних комбінацій лівої й правої половин аркуша; це аркуші з дев'ятьма марками в трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій половині аркуша з номіналом 10 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 20 [шагів], або з номіналом 30

[шагів], або з номіналом 40 [шагів]; далі, з дев'ятьма марками в трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій половині аркуша з номіналом 20 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 30 [шагів], або з номіналом 40 [шагів]; і, врешті, з дев'ятьма марками у трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій половині аркуша з номіналом 30 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 40 [шагів]. Разом цих різnorodних аркушів було 100, але скільки аркушів мав кожний з шістьох різних комбінацій лівої й правої половин кожного з цих різnorodних аркушів - усталити не можна; припустити, що їх було по-рівному, не можна, бо 100 (аркушів) не можна поділити без решти на шість (різних різnorodних комбінацій); не можна теж сказати, що 300 зубкованих різnorodних тет-бешів, коли їх поділити по-рівному на шість = 50 для кожної зубкованої різnorodної комбінації, бо й 50 не можна поділити без решти на три (в кожному аркуші різних різnorodних комбінацій), щоб мати по три тет-беші для всіх аркушів кожної комбінації. Так же мається справа й незубкованими тет-бешами: їх є 30 однорідних незубкованих для десятиох аркушів кожного з чотирьох номіналів, але, поділивши 30 незубкованих різnorodних тет-бешів (на десятиох аркушах) на шість = 5 різnorodних тет-бешів для кожної незубкованої різnorodної комбінації, що теж неможливе, бо це ні один аркуш з трьома тет-бешами, ні два аркуші з шістьома тет-бешами (по три на кожному аркуші). Приходиться, отже, припустити, що деяких різnorodних аркушів було більше, а деяких менше, хоч разом їх було 100 зубкованих і 10 незубкованих, але скільки кожного - невідомо.

Підсумовуючи, це видання має такі зубковані (А) й незубковані (Б) поземі тет-беші (висота накладу кожного подається в дужках): зубкованих А10 + А10 (300), А20 + А20 (300), А30 + А30 (300), А40 + А40 (300), А10 + А20 (50?), А10 + А30 (50?), А10 + А40 (50?), А20 + А30 (50?), А20 + А40 (50?), А30 + А40 (50?), і таких же незубкованих Б10 + Б10 (30), Б20 + Б20 (30), Б30 + Б30 (30), Б40 + Б40 (30), Б10 + Б20 (5?), Б10 + Б30 (5?), Б10 + Б40 (5?), Б20 + Б30 (5?), Б20 + Б40 (5?), Б30 + Б40 (5?).

Друга пропам'ятна серія марок (чч. 535-538)
(перший напис під візерунком марок - горизонтальний)

Вищенаведений каталог подає, що ця серія має чотири марки

з номіналами 15, 20 [червона/синя/чорна], 25 і 40 [сіра/зелена/чорна] шаг[ів], що їхній наклад є 3600 зубкованих марок (А) та 360 серій незубкованих (Б), і що тет-бешів є по-рівному: 300 зубкованих і 30 незубкованих для однорідних, і стільки ж для різнорідних. Але, знову ж, ні скількисть аркушів у цьому виданні, ні скількисть марок в поодиноких аркушах цих марок, ні різниці між аркушами цих марок з двома нетотожними номіналами, в цьому каталозі не подаються. Знову ж, однак, скількисть аркушів цих марок можна установити на підставі наявних у каталозі даних про висоту накладів цих марок і укладу їхніх аркушів, доступних для наочної перевірки (кількадесят зубкованих і кільканадцять незубкованих; між ними заступлені всі типи аркушів, крім 15+15 незубкованого, який, напевно, своїм укладом від такого ж зубкованого не відрізняється). На цій підставі можна припустити, що всі аркуші цього видання мають по дев'ять тотожних марок у трьох горизонтальних тримаркових рядках лівої половини аркуша й, або дев'ять так же розміщених, обернених таких же марок (обернені марки подаються курсивом) на правій половині аркуша, або дев'ять так же розміщених, але обернених марок іншого номіналу, ніж марки лівої половини, разом 18 марок на аркуші. Таким чином на стику лівої й правої половин аркуша є на кожному аркуші по три горизонтальні тет-беші.

Скільки ж аркушів видано в цьому виданні? Щоб це установити, треба, знову, поділити 3600 (висоту накладу зубкованих серій) на 18 (скількисть марок в поодинокому аркуші) = 200 аркушів, а тому, що скількисть тет-бешів є для однорідних така ж, як для різнорідних, то видання має 100 аркушів зубкованих однорідних марок і 100 аркушів різнорідних; і 360 (висоту накладу незубкованих серій) на 18 (скількисть марок в поодинокому аркуші) = 20 аркушів, а тому, знову ж, що скількисть тет-бешів є для однорідних така ж, як для різнорідних, то видання має 10 аркушів незубкованих однорідних марок і 10 - різнорідних.

І знову, тоді, коли дані про число однорідних зубкованих і незубкованих тет-бешів не викликають ніяких неясностей, їх є 300 зубкованих і 30 незубкованих для кожного з чотирьох номіналів (15, 20 [зелена/чорна/червона], 25 і 40 [охра/брунатно-фіолетна/червона] [шагів]) цієї серії, ясности при різнородних тет-бешах немає, головню тому, що різнородні аркуші мають шість різних комбінацій лівої й правої половин аркуша; це аркуші з дев'ятьма марками в трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій поло-

вині аркуша з номіналом 15 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 20 [шагів], або з номіналом 25 [шагів], або з номіналом 40 [шагів]; далі, з дев'ятьма марками в трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій половині аркуша з номіналом 20 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 25 [шагів], або з номіналом 40 [шагів]; і, врешті, з дев'ятьма марками у трьох горизонтальних тримаркових рядках на лівій половині аркуша з номіналом 25 [шагів] тоді, коли на їхній правій половині є так же розміщені, але обернені марки з номіналом 40 [шагів]. Разом цих різnorodних аркушів було 100, але скільки аркушів мав кожний з шістьох різних комбінацій лівої й правої половин кожного з цих різnorodних аркушів - усталити не можна, припустити, що їх було по-рівному, не можна, бо 100 (аркушів) не можна поділити без решти на шість (різних різnorodних комбінацій); не можна теж сказати, що 300 зубкованих різnorodних тет-бешів, коли їх поділити по-рівному на шість = 50 для кожної зубкованої різnorodної комбінації, бо й 50 не можна поділити без решти на шість (різних різnorodних комбінацій), щоб мати по три тет-беші для всіх аркушів кожної комбінації. Так же мається справа й незубкованими тет-бешами: їх є 30 однорідних незубкованих для десятиох аркушів кожного з чотирьох номіналів, але, поділивши 30 незубкованих різnorodних тет-бешів (на десятиох аркушах) на шість = 5 різnorodних тет-бешів для кожної незубкованої різnorodної комбінації, що теж неможливе, бо це ні один аркуш з трьома тет-бешами, ні два аркуші з шістьома тет-бешами (по три на кожному аркуші). Приходиться, отже, припустити, що деяких різnorodних аркушів було більше, а деяких менше, хоч разом їх було 100 зубкованих і 10 незубкованих, але скільки кожного - невідомо.

Підсумовуючи, це видання має такі зубковані (А) й незубковані (Б) поземі тет-беші (висота накладу кожного подається в дужках): зубкованих А15 + А15 (300), А20 + А20 (300), А25 + А25 (300), А40 + А40 (300), А15 + А20 (50?), А15 + А25 (50?), А15 + А40 (50?), А20 + А25 (50?), А20 + А40 (50?), А25 + А40 (50?), і таких же незубкованих Б15 + Б15 (30), Б20 + Б20 (30), Б25 + Б25 (30), Б40 + Б40 (30), Б15 + Б20 (5?), Б15 + Б25 (5?), Б15 + Б40 (5?), Б20 + Б25 (5?), Б20 + Б40 (5?), Б25 + Б40 (5?).

Марки, вжиті частинно на наліпкових пропам'ятних бльоках (чч. 539-540)

Вищенаведений каталог подає, що ця двомаркова серія має на першій марці з номіналом 45 шаг[ів] перший напис під візерунком - дугою, на другій марці з номіналом 55 шаг[ів] перший напис під візерунком - горизонтальний. Їхній наклад є по 540 зубкованих марок і 270 незубкованих для кожної з них. По 350 тільки зубкованих марок кожної з них наклеєно на пропам'ятні наліпкові бльоки з 1959-го року, видані на білому папері, для відмічення 300-річчя перемоги гетьмана Івана Виговського над російською армією під Конотопом (бльоки 53 й 54 в вищенаведеному каталозі, на стор. 26). На малій кількості таких же бльоків, виданих на жовтому папері, наклеєно також обі ці марки, але кількість цих бльоків невідома, отже, й невідомо, скільки марок, зужито для цього. Здогадно, й без доказу на це, їх було по десять марок. 540 первісно надрукованих зубкованих марок це 30 аркушів, що їхній уклад можна усталити на підставі наявних у каталозі даних про висоту накладів цих марок і укладу їхніх аркушів, там не поданого, але доступних для наочної перевірки (кількадесят зубкованих і кільканадцять незубкованих) що дає 90 первісно надрукованих зубкованих тет-бешів, що так же й подано в вищенаведеному каталозі, на стор. 26 (60 одно-рідних і 30 різнорідних тет-бешів), але тому, що 350 цих марок наклеєно на бльоки, то ж незужитих зубкованих марок залишилося, отже, мабуть по 180 (540 мінус 350 мінус, здогадно, десять), а це, отже, десять аркушів, що дає 30 зубкованих тет-бешів марок за 45 [шагів], на яких є 30 тет-бешів, а саме 20 однорідних і десять різнорідних, де поєднані оба номінали. Так же мається справа з тет-бешами незужитих зубкованих марок за 55 [шагів] - їх є 20 однорідних і десять різнорідних, де поєднані оба номінали. Незубкованих тет-бешів, яких не наліплювано на бльоки, є 30 однорідних з марками за 45 [шагів], 30 з марками за 55 [шагів] і 15 різнорідних, де поєднані оба номінали

Підсумовуючи, це третє видання має такі зубковані (А) й незубковані (Б) поземі тет-беші (висота накладу кожного подається в дужках): зубкованих А45+А45 (мабуть 20), А55+А55 (мабуть 20), А45+А55 (мабуть десять), і таких же незубкованих Б45+Б45 (30), Б55+Б55 (30), Б45+Б55 (15).

I
30 + 30

9

11
15 + 15

10

ЗДОГАДНІ ТИРАЖІ МАРОК ПЕРЕДРУКОВОГО ВИДАННЯ ПІДПІЛЬНОЇ ПОШТИ УКРАЇНИ З 1959-ГО РОКУ ДО 100-РІЧЧЯ МІЖНАРОДНОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

Подав
Олександр Малицький

При цьому виданні Підпільної Пошти України (дві серії, чч. 463-482 і 483-502, на стор. 24 каталога бл. п. Ю. Максимчука ДОПОВНЕННЯ Ч. 3, а тільки його каталоги реєструють висоту тиражів видань, а каталог М. Хом'яка їх тільки повторює) натрапляємо на ряд загадок щодо тиражів цих марок, про розв'язання яких можна, за браком документальних даних щодо цього видання, які або пропали, або, якщо збереглися, то невідомо де, тільки догадуватися.

Автор цих рядків має тільки два 18-маркові аркуші (на 4-му, 5-му й 6-му вертикальних стовпчиках - марки обернені: на третьому вертикальному стовпчику аркушів - передруку немає) цих марок, а саме аркуш з маркою за 10 [шагів] зі синім передруком, і аркуш з маркою за 30 [шагів] з жовтим передруком. На них обох передруки уложені так само, тобто: в першому рядку Н[імецькою] Ф[французькою] *[без передруку] Е[іспанською] У[українською] Н, у другому - Ф А[англійською] * А Ф А, у третьому - У Е * Ф Н У, отже на кожному аркуші є 4 марки із французьким передруком, по 3 марки з англійським, німецьким і українським передруками, і 2 марки з іспанським передруком, разом 15 передрукованих марок і 3 марки - без передруків. Тому, що на обох наявних аркушах уложення передруків тотожне, можна припустити, що аркуші з іншими номіналами (з марками за 20 і 40 [шагів] в обох кольорах передруків) мають таке ж уложення.

Головна трудність полягає в цьому, що аркуші цього видання не містять однорідних марок, чи двох половинок аркушів, що мають інші, але однорідні марки кожна, як це буває з більшістю аркушів видань Підпільної Пошти України, а ряд різнорідних марок, у цьому випадку марок з англійськими, іспанськими, німецькими, українськими й французькими передруками (в каталогах Ю. Максимчука вживається термін "наддруками"), хоча для марок з передруками в кожній з цих мов є свої власні числа каталога: 463-482 це 20 марок зі синіми передруками, а саме чотиромаркова серія (за 10, 20, 30 і 40 [шагів]) рази п'ять мов, і так же для 20-тих марок з жовтими передруками з числами 483-502. Але тому, що скількість марок на

аркуші не тотожна для всіх марок з різними мовами, бо марок з еспанським передруком є дві, з англійським, німецьким і українським передруками - по три і з французьким передруком - чотири, то тираж 100 для марок з кожною з цих мов є неможливий. При інших так же, хоч рідко коли, уложених аркушах видань, як, наприклад у передруковій серії до відслонення пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вашингтоні (чч. 1119-1130, 1131-1142 і 1143-1154 каталога Ю. Максимчука п. н. ДОПОВНЕННЯ Ч. 4, на стор. 35), кожна з трьох засвідчених на аркуші марок має поданий в каталозі свій власний тираж, бо скількість їх на аркуші не тотожна для всіх їх трьох. Але для обох серій видання до сторіччя Міжнародного Червоного Хреста цього не зроблено; для них подається тільки один наклад по 100 штук для кожного кольору, що може тільки означати - для кожної марки. Це унеможлиблює усталити висоту тиражів для кожної з п'ятьох марок з засвідченими на них мовами в обох кольорах передруків.

Щоб усталити, скільки аркушів, як для марок з чч. 463-482, так і тих, що з чч. і 483-502, передруковано, припускаємо, що поданий у каталозі тираж - 100 штук - віддзеркалює марки, що їх найбільше на кожному аркуші, тому для них потрібно було для передрукування найменшу скількість аркушів, а саме чотири марки з французьким передруком. Щоб його, цей тираж 100 штук марок з французьким передруком, одержати, треба було передрукувати 25 аркушів, то ж, приймаємо, що для обох серій цього видання зужито по 25 аркушів первісної серії з 1953-го року (до 35-річчя Українського Червоного Хреста, чч. 236-239 в каталозі Ю. Максимчука ДОПОВНЕННЯ Ч. 1, на стор. 71).

Який був тираж для кожної з трьох марок з англійським, німецьким і українським передруками, що їх є по три на аркуші, і марки з еспанським передруком, що їх є дві на аркуші? У кожному разі не 100, бо їх на кожному аркуші було менше, ніж тих, що з французьким передруком. То ж тут нам залишається тільки ствердити, що для марок з передруками в мовах інших, ніж французька, каталог тиражів не подає, і припустити, що для них ці тиражі, обчислюючи їх на базі, що для цього видання зужито 25 аркушів первісної серії (щоб не змінити вже даних про тираж марок з французьким передруком), це $25 \times 3 =$ по 75 штук для марок з англійським, німецьким і українським передруками й $25 \times 2 = 50$ штук для марок з еспанським передруком.

Проблеми спільнодруків (зчіпок) цих марок тут не розглядаються.

1959
nr. 463-466

1959
nr. 467-470

1959
nr. 471-474

1959
nr. 475-478

1959
nr. 479-482

1959
nr. 483-486

1959
nr. 487-490

ВИСТАВА МАРОК ПІДПІЛЬНОЇ ПОШТИ УКРАЇНИ В ЕДМОНТОНІ В 1996-МУ РОЦІ

В Едмонтоні, столиці канадської провінції Альберта, Українсько-канадський Архів Музей Альберти влаштував, між 25-тим жовтнем і 8-мим листопадом 1996-го року, виставу марок і бльоків Підпільної Пошти України, в поєднанні з виставою видань про Українську Повстанську Армію. При приготування цієї вистави співпрацювали едмонтоські Ліга Українців Канади, Ліга Українок Канади і Товариство Колишніх Ваяків УПА. Її ініціатором був тодішній директор цієї установи п. Іван Стадник. Вибіркові видання ППУ розмішувалися на чотирьох рамках-стендах. З цієї нагоди видано також пропам'ятний коверт-кашет. Виставу відвідало біля 500 осіб.

ОГЛЯД ВИДАНЬ МАРОК І ПРОПАМ'ЯТНИХ БЛЮКІВ ЗАКОРДОННОГО ПОШТОВОГО ВІДДІЛУ ПІДПІЛЬНОЇ ПОШТИ УКРАЇНИ

Виготовив

Олександр Малицький

Між недержавними українськими виданнями; видання марок і пропам'ятних ब्लюків Закордонного Поштового Відділу Підпільної Пошти України (далі ППУ) займають чоллове місце, і щодо скількості цих видань, і щодо досягнень друкарської техніки, примінюваної при їх виготовлюванні, і щодо багатства тем, і, врешті, щодо їхнього мистецького рівня. Мета цього огляду - дати загальне уявлення про це визначне явище української діаспорної культури.

Спершу дещо про це, де ці видання появлялися, і про їхню хронологію. Видання ППУ почали появлятися в Мюнхені (Німеччина), де й, можливо, було увесь час їхнє офіційне місце видання, але, на ділі, видання 1960-их років, а може вже й пізніх 1950-их, появлялися в Шикаго (США). Перше видання появилось в 1949-му році, останнє - в 1983-му.

Скількість видань ППУ приголомшує. Видавцям ППУ може позавидувати багато держав, чиї видання остаються, в порівнянні, далеко позаду. За час свого існування ППУ видала майже 3.700 основних типів свої марок, а коли взати до уваги, що майже всі її видання появлялися в двох варіантах, зубковані й незубковані, то можна припустити, що всіх цих марок було, приблизно, 7.000! Та й це ще не кінець! До вповні спеціалізованої збірки видань ППУ треба ще додати їхні варіанти, що різняться від основних видань наявністю на них водних знаків, чи навпаки, і також варіанти, що появились на інших родах паперу (крейдянному, негумованому, іншого кольору), ніж основні видання. Частина марок ППУ появилась на пропам'ятних блюках ППУ, скількістю яких теж приголомшує: їх було понад 470!

Стосовно ритму появи видань ППУ можна сказати таке: Після початкових років з небагатьома виданнями (одне в 1949-му році, три в

1950-му, 10 в 1951-му) ритм цих видань коливався в ранніх 1950-тих роках в межах другої десятки (14 в 1952-му, 13 в 1953-му, 11 в 1954-му), понизився в пізніх 1950-их роках (п'ять у 1955-му році, по шість у роках 1956 і 1957, і дев'ять у 1958-му році), підвищився стрімко (мабуть уже в Шикаго) на протязі наступних 15-ти років (22 видання в 1959-му році, 20 у 1960-му, по 22 в роках 1961 і 1962, 12 у 1963-му, 23 у 1964-му, по 19 у роках 1965 і 1966, 34 в 1967-му, 48! у 1968-му [найбільша річна скількість видань], 35 у 1969-му, 13 у 1970-му, 18 у 1971-му, 24 в 1972-му, і 22 в 1973-му), після чого наступув стрімкий спад (по два видання в роках 1975 і 1976, по одному в роках 1977 і 1978, два видання в 1979-му році, і по одному в роках 1981 і 1983). У ранніх роках переважали видання марок, у пізніх - видання пропам'ятних бльоки.

Про досягнення приміюваної друкарської техніки слід сказати, що тут видання ППУ випереджували усі інші видання взагалі, головню щодо скількості вживаних на них кольорів. На деяких виданнях вжито аж 16 кольорів, чого не можна найти на жодному іншому виданні в світі, не тільки на недержавному, а й на державному!

Тематична скаля видань ППУ напричуд широка. Її можна, умовно, поділити на чотири групи, а саме видання, присвячені організаціям, установам, чи державним утворенням; такі, що присвячені подіям; такі, що присвячені поодиноким особам; і, врешті, видання на різні інші теми. При цьому завважається часта-повторюваність деяких тематичних-одиноць, часто хоч аж ніяк не тільки таких, що, пов'язані з чи близькі до українського націоналізму; іноді ця повторюваність дуже велика (10 а то й більше видань на цю саму тему), а досягається вона чи то так, що повторюються ці самі візерунки, але в інших кольорах і/чи з іншими номіналами, чи за рахунок видань з новими візерунками. Повторюваність вносить також поява тих самих, чи дещо відмінних візерунків як на марках, так і на бльоках.

При цьому слід додати, що орієнтуватися в усіх цих виданнях збирачеві аж ніяк не легко, бо каталог видавців ППУ (з 1962-го року з пізнішими доповненнями), хоча він і найавторитетніший, подає зовсім зрідка тільки деякі різниці між кольорами видань з тотожними візерунками, і тільки скількість марок в поодиноких виданнях, без деталей

щодо номіналів поодиноких марок; ці деталі можна, правда, найти в чотирьох доповненнях до каталога недержавних українських марок бл. п. Юліяна Максимчука (з 1957-го, 1960-го, 1964-го, і 1975-го років), але матеріял в них доведений тільки до 1974-го року, і крім того його дані або не все тотожні з тими, що в каталозі ППУ, або не мають дечого під охопленими роками, що наводиться в каталозі ППУ, і навпаки, або розбігаються з даними в каталозі ППУ щодо років, коли деякі видання появились; каталог же бл. п. Максима Хом'яка (з 1984-го, на ділі 1987-го, року) копіює в основному, до 1974-го року, дані каталога Максимчука, деколи одначе з пропусками, але він має ряд даних щодо кольорів та номіналів марок видань після 1974-го року, головно щодо марок, хоча і для них далеко не повно, та й про тільки декілька бльоків, не охоплюючи, отже багатьох видань, поданих у каталозі ППУ. Для детальної орієнтації, отже, далі в цьому тексті подаватимуться в квадратних дужках порядкові числа видань каталога ППУ.

Велика група видань ППУ відмічувала існування і/чи досягнення ряду головно українських, та й декількох інших, здебільша міжнародних, організацій, установ, чи державних утворень. З українських відмічувались: Пласт - 18! видань (у цьому одне, спільне для нього й Спілки Української Молоді) [63, 66, 69, 70, 71, 107, 137, 138, 139, 157, 171, 226, 244, 245, 262, 366, 381, 395]; Українська Повстанська Армія - 10 видань [25, 26, 27, 142, 162, 169, 250, 271, 272, 392]; Організація Українських Націоналістів - 9 видань [3, 9, 52, 53, 89, 183, 260, 342, 451]; українські збройні сили (загально) - 8 видань [72, 73, 74, 269, 270, 323, 333, 384]; Українські Січові Стрільці - 7 видань (в цьому одне, спільне для них і для 1-шої Української Дивізії Української Національної Армії) [54, 55, 188, 189, 190, 252, 441]; Світовий Конгрес Вільних Українців - 5 видань [96, 267, 268, 431, 432]; 1-ша Українська Дивізія Української Національної Армії - 4 видання (в цьому одне, спільне для неї й Українських Січових Стрільців) [173, 175, 292, 441]; по 3 видання: похідні групи Організації Українських Націоналістів (революціонерів) [146, 240, 246], Українська Головна Визвольна Рада [56, 57, 94], кур'єри й зв'язкові українського підпілля [19, 32, 47], Підпільна Пошта України [24, 28, 95], і Наукове Товариство ім. Шевченка [33, 419, 420]; по 2 видання:

Визвольний Фонд - [11, 41], Спілка Української Молоді (у цьому одне, спільне для неї й Пласту; дивує тут, що ця ідеологічно споріднена з українським націоналізмом організація відмічувалася так малочисельно, контрастуючи у цьому так дуже з числом видань, що відмічували Пласт) [69, 156], Корпус Січових Стрільців [253, 263], Українське Вільне Козацтво [303, 336], Українська Національна Армія [219, 220], і Український Червоний Хрест [44, 320]; і по 1 виданні: Українська Військова Організація [389], Спілка Української Молоді Америки [440], Організація Оборони Чотирьох Свобід України [145], Організація Державного Відродження України [293], Українська Народня Республіка [273], Українська Галицька Армія [317], Українська Держава (Гетьманат) [282], Українська Автокефальна Православна Церква [349], Союз Визволення України [437], Просвіта [306], Український Вільний Університет [382], і Український Конгресовий Комітет (Америки) [370]; разом 29 українських організацій, установ, чи державних утворень.

З міжнародніх та інших неукраїнських організацій та установ відмічувались: по 4 видання: Об'єднані Нації [60, 215, 314, 369], і Міжнародній Поштовий Союз [5, 6, 438, 439]; по 3 видання: Антибольшевицький Блок Народів [42, 429, 450], і Міжнародній Червоний Хрест [91, 92, 93]; і німецьке Товариство Збирачів України - 1 видання [377]; разом 5 організацій та установ.

--- Дуже багато відмічень річниць подій, головню таких, що були причетні безпосередньо до української історії (зокрема до визвольних змагань 1917-21-их років), далі таких, що пов'язували Україну з зовнішнім світом, і, врешті, й деяких позаукраїнських подій. З тих, що відносяться до України й українства, відмічуються: по 7 видань: проголошення самостійности 1-го листопада 1918-го року в Західній Україні [81, 82, 83, 307, 308, 321, 322], і українізація Чорноморської фльоти в 1918-му році [13, 34, 35, 79, 283, 315, 330]; штучно зорганізований голод 1933-го року в підсоветській Україні -- 6 видань [45, 78, 161, 425, 426, 427], ; по 5 видань: битва на горі Маківка [216, 217, 237, 238, 304], відновлення самостійности України актом 30-го червня 1941-го року [15, 133, 134, 239, 453], і спалення советами Бібліотеки Академії Наук України [197, 203, 214, 259, 286]; по 4 видання: Універсали Української Народ-

ньої Республіки [274, 316, 327, 361], битва під Крутами [8, 77, 278, 279], здобуття Києва об'єднаними українськими арміями в 1919-му році [29, 96, 338, 339], проголошення самостійности Карпатською Україною [49, 87, 88, 346], битва під Бородами [192, 193, 351, 442], і 500 жінок-героїнь, розчавлених советськими танками в концентраційному таборі в Кінгірі [166, 167, 221 398]; по 3 видання: битва під Конотопом [90, 101, 102], і велика (українська) еміграція [100, 332, 358] ; по 2 видання: 700-річчя заснування Львова [30, 143], 22-го січня 1918 й 1919-го року [75, 86], 1918 - рік самостійности [277, 318], Берестейський мир [58, 296], і 2-ий Зимовий похід Армії Української Народньої Республіки й геройська смерть її вояків, що їх розстріляли большевики під Базаром [17, 380]; і по 1 виданні: 1000-річчя хрищення княгині Ольги [61], коронація князя Данила Галицького [43], в'їзд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва [354], Переяславська угода [50], 1917 - рік відродження [243], похід отамана Петра Болбочана на Крим у 1918-го році [309], Чортківська офензива Української Галицької Армії [337], 1919 - рік соборности [325], Чотирокутник смерті [340], советський злочин масових убивств у Винниці [417], конгрес Спільки Української Молоді [20], рік змагань [360], рік повстань [373], і рік підпілля [391]; разом 32 безпосередньо українські події.

До відмічень подій, що пов'язували Україну з зовнішнім світом, зачисляємо: дипломатичні взаємини України - 6 видань [275, 298; 329, 363, 378, 397], і Фінляндія-Україна - 1 видання [255].

З міжнародніх подій відмічувались: Олімпіади - 27! видань [21, 22, 23, 65, 112, 113, 115, 117, 176, 184, 185, 186, 198, 200, 213, 280, 281, 301, 302, 310, 399, 401, 406, 410, 412, 413, 447], Світовий Рік Втікача - 3 видання [109, 110, 125], і по 1 виданні: Конгрес Світової Антикомуністичної Ліги [254], 100-річчя Канади [261], і Марійський рік [48].

Далі багато видань, присвячених чільним постатям української історії й культури, та й одній неукраїнській постаті. Між українськими постатями відмічуються: генерал Тарас Чупринка - 13 видань [7, 10, 12, 106, 107, 119, 120, 122 211, 212, 365, 366, 445]; серії з різними постатями - 10 видань [16, 18, 31, 151, 181, 207 222, 229, 249, 299]; Тарас Шевченко - 8 видань [126, 127, 129, 147, 159, 187, 191, 374]; Іван Франко

- 7 видань [225, 227, 230, 231, 232, 236 241]; по 6 видань: полковник Євген Коновалець [36, 37, 59, 80, 289, 290], і гетьман Іван Мазепа [84, 85, 98, 103, 105, 331]; Степан Бандера - 5 видань [99, 121, 144, 201, 347]; по 4 видання: Лев Ребет [164, 165, 247, 264], і головний отаман Симон Петлюра [14, 132, 233, 235]; Леся Українка - 3 видання [177, 379, 388]; по 2 видання: полковник Андрій Мельник [202, 348], Сергій Єфремов [38, 39], Микола Лисенко [160, 409], і верховний митрополит і кардинал Йосиф Сліпий [163, 285]; і по 1 виданні: Юліян Головінський [154], Олена Теліга [152], Олег Ольжич [153], князь Святослав Завойовник [208], князь Володимир Великий [170], Григорій Сковорода [393], Іван Котляревський [350], Маркіян Шашкевич [383], Василь Стефаник [375], Марко Черемшина [258], Микола Леонтович [376], і Богдан Лепкий [396]; разом (не числячи тих, що були в серіях з різними постатями) 25 українських постатей. Тільки 1 видання відмічує неукраїнця, Вил'яма Шекспіра [196] (Ю. Максимчук подає 2 присвячені йому видання: чч. 1172-77 А і Б, і 1811-16 А і Б).

Урешті, ППУ відмічувала ще й багато тем, що не вкладаються в вищенаведені категорії, і які тут згруповані як "різні". Під різними гаслами чи закличками вони пропагували, чи наголошували: зв'язок заграничного українства з Україною ("Крайовий зв'язок" - 14 видань [68, 76, 104, 114, 116, 131 141, 150, 174, 195, 206, 234, 256, 300]); відданість Україні та її культурі, підтримка цієї відданості, патріотизм ("За волю і культуру України!" - 10 видань [194, 297, 334, 362, 386, 428, 444, 446, 448, 449]); "Плекайте українську культуру" - 7 видань [168, 311, 353, 367, 387, 407, 430]; по 2 видання: "Наші корені в Україні" [265, 328], і "На Сході - ми!" [345, 422], "За державність!" [148, 224], "Плекайте українські традиції!" [408, 421], і "Невідомому (українському) воякові" [140, 368]; по 1 виданні: "День солідарности" [284], "За Бога, правду, Україну!" [130], "Не забувай про Україну" [319], "Плекайте українську культуру!" [158], "Тиждень української культури" [400], "Плекайте українську музику!" [251], "Воля є неподільна" [312], український театр [423]; підтримка прошарків української спільноти ("Українській дитині" - 3 видання [155, 156, 157], і "Українським сиротам" - 1 видання [111]); українська символіка й геральдика (Український гімн - 4 видання [62,

182, 305, 344]; по 2 видання: Україна [371, 435], і "Дух України" [416, 415]; і по 1 виданні: тризуб [118], герби українських земель [356]); протикомуністичні й протиросійські гасла, засоби, чи дії ("Тиждень поневолених націй" - 11 видань [172, 194, 218, 228, 257, 294, 335, 364, 385, 402, 424],; по 2 видання: "Україна проти російсько-большевицької окупації" [180, 405], "Україна проти русифікації" [178, 403], "Україна проти російського терору" [433, 434], "Україна проти переслідування церкви" [179, 404]; по 1 виданні: "СССР - ганьба ХХ-го сторіччя [416], "Ганьба ХХ-го сторіччя - 50-річчя комунізму" [266], і концентраційні табори СССР [67]); релігія українців (по 3 видання: Різдво [46, 205, 326], Великдень [108, 128, 149]; "За українську церкву" - 1 видання); українська філателія - 19 видань [40, 135, 136, 204, 223, 242, 276, 287, 288, 291, 313, 324, 357, 359, 372, 390, 414, 436, 443]; пов'язаність України з зовнішнім світом ("Вільна Україна - вільна Європа" - 2 видання [209, 210]); спорт (загально) - 2 видання [64, 124]; космонавтика - 2 видання [352, 452]; і позаукраїнський світ ("Європа" - 4 видання [123, 199, 295, 343]).

Про красу видань ППУ дбало багато визначних мистців; по декілька видань проєктували, приблизно в хронологічній послідовності, Мирон Білинський, Михайло Черешньовський, Юрій Костів, Михайло Курилло, Мирон Левицький, Михайло Дмитренко, Степан Короленко, Едвард Козак, ~~Святослав Гординський~~, Роберт ~~Лісовський~~ (деякі з проєктів взято з портретів різних мистців, або вони передруковувалися з видань інших видавців). Але до оформлення видань ППУ найбільше причинився уродженець Дрогобича, колишній старшина Дивізії Галичина, письменник (писав під псевдонімом Степан Любомирський), громадський активіст, журналіст, мистець-графік, і друкар Любомир Рихтицький, який на протязі десятиріч був одночасно мистцем, друкарем і розповсюджувачем, словом - душею видань ППУ, які з його смертю припинили появу. Численні поодинокі випуски ППУ належать до найкращих видань української недержавної філателії (ерінофілії) взагалі.

ЗМІСТ ПЕРШИХ ДВОХ ВИПУСКІВ ОБІЖНИКА
ПІДПІЛЬНА ПОШТА УКРАЇНИ

Випуск ч. 1 (грудень 1999)

	стор.
Вступні завваги	1
Малицький, О. Де і як знаходити дані про видання Підпільної Пошти України	2-38

Випуск ч. 2 (квітень 2000)

Скільки нас, колекціонерів видань Підпільної Пошти України	1
Малицький, О. Висота накладів видань Підпільної Пошти України, виданих у 1949-му, 1950-му й 1951-му роках	2-3
Голяш, С. Життєписні дані про сл. п. Степана Любомира Рихтицького	4-5
Малицький, О. Які видання марок і бльоків Підпільної Пошти України з 1964-73 років неохоплені в каталозі Юліяна Максимчука з 1975-го року	6-26

ВІД РЕДАКЦІЇ

З уваги на високі кошти друку цього третього випуску нашого Обіжника та посилки його поштою будемо вдячні за добровільну фінансову допомогу членів нашої спільноти збирачів.

